

Sygn. akt II Ca 18/17

POSTANOWIENIE

Dnia 17 sierpnia 2017 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA w SO Grzegorz Ślęzak (spr.)
Sędziowie:	SSA w SO Stanisław Łęgosz SSO Ewa Tomczyk
Protokolant:	sekr. sądowy Beata Gosławska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 sierpnia 2017 roku

sprawy z wniosku J. S. (1)

z udziałem G. P. (1) , S. S.

o dział spadku

na skutek apelacji uczestniczek

od postanowienia Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb.

z dnia 20 października 2016 roku, sygn. akt I Ns 178/16

postanawia:

1. zmienić zaskarżone postanowienie w punkcie piątym w ten sposób, że przyznana nim na wyłączną własność wnioskodawczyni działkę numer (...) przyznać na współwłasność po 1/2 części uczestniczkom postępowania G. P. (1) i S. S. oraz zasądzić od wnioskodawczyni J. S. (1) na rzecz uczestniczek G. P. (1) i S. S. dopłaty w kwotach po 14. 075 (czternaście tysięcy siedemdziesiąt pięć) złotych na rzecz każdej z nich, których płatność rozłożyć na trzy następujące raty:

- pierwsze w kwotach po 4.650 (cztery tysiące sześćset pięćdziesiąt) złotych na rzecz każdej z uczestniczek płatne w terminie do dnia 7 listopada 2017 roku ,

- drugie w kwotach po 4.650 (cztery tysiące sześćset pięćdziesiąt) złotych na rzecz każdej z nich płatne w terminie do dnia 7 lutego 2018 roku,

- trzecie w kwotach po 4.775 (cztery tysiące siedemset siedemdziesiąt pięć) złotych na rzecz każdej z nich płatne w terminie do dnia 7 czerwca 2018 roku, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku uchybienia terminu płatności którejkolwiek z tych rat;

2. umorzyć postępowanie apelacyjne w pozostałym zakresie;

3. zasądzić od wnioskodawczyni J. S. (1) na rzecz uczestniczek G. P. (1) i S. S. kwoty po 258,56 (dwieście pięćdziesiąt osiem 56/100) tytułem częściowego zwrotu wydatków, ustalając, iż każdy z uczestników ponosi pozostałe koszty postępowania odwoławczego związane ze swoim udziałem w sprawie.

SSA w SO Grzegorz Ślęzak

SSA w SO Stanisław Łęgosz SSO Ewa Tomczyk

Sygn. akt II Ca 18/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 20 października 2016 r. Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb., po rozpoznaniu sprawy z wniosku J. S. (1) z udziałem G. P. (1) i S. S. o dział spadku postanowił

1. dokonać działu spadku po spadkodawczyni W. S. (1) w skład którego wchodzi nieruchomość położona w miejscowości N., składająca się z działek oznaczonych w ewidencji gruntów numerami (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...) o łącznej powierzchni 2,4036 ha oraz położona w miejscowości W. N., składająca się z działek oznaczonych w ewidencji gruntów numerami (...),(...),(...), (...), (...), (...) o łącznej powierzchni 3,0520 ha, opisanych na wyrzysie z map ewidencyjnych sporządzonych przez Starostę Powiatu (...) w dniu 27 stycznia 2016 r., dla której to nieruchomości w VI Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. nie ma założonej księgi wieczystej ani zbioru dokumentów, dokonać działu spadku po spadkodawczyni H. S. (1) w skład którego wchodzi wyżej opisana nieruchomość oraz nieruchomości położona w N., gminie R., składająca się z działek oznaczonych w ewidencji gruntów numerami (...) i (...) o łącznej powierzchni 0,0811ha, dla której to nieruchomości w VI Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. założona jest księga wieczysta Kw nr (...), a także dokonać częściowego działu spadku po spadkodawcy J. S. (2), w zakresie jego udziału w wyżej opisanych nieruchomościach w ten sposób, że:

a. wnioskodawczyni J. S. (1) przyznać na wyłączną własność działki oznaczone w ewidencji gruntów numerami (...), (...), (...), (...), (...), (...) oraz (...),

b. uczestniczkom postępowania G. P. (1) przyznać na współwłasność po 1/2 (jednej drugiej) części działki oznaczone w ewidencji gruntów numerami (...), (...), (...), (...), (...), (...). (...), (...), (...), (...),(...),(...)oraz (...),

bez spłat i dopłat pieniężnych pomiędzy uczestnikami postępowania w związku z dokonaniem działu spadku,

2. ustalił, że każdy uczestnik postępowania ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły przytoczone poniżej ustalenia i zarazem rozważania Sądu Rejonowego:

Spadkodawczyni W. S. (2) z domu O., córka L. i B., zmarła w dniu (...) r. w W. N., gdzie ostatnio stale zamieszkała. Spadek po niej na podstawie ustawy w całości nabyła córka H. S. (1) wraz gospodarstwem rolnym.

W. S. (1) była właścicielką nieruchomości położonej w miejscowości N., gmina R. składającej się z działek oznaczonych w ewidencji gruntów numerami(...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...) o łącznej powierzchni 2,4036 ha oraz nieruchomości położonej w miejscowości W. N., gminie R., składającej się z działek oznaczonych w ewidencji gruntów numerami (...), (...), (...) (...), (...), (...) o łącznej powierzchni 3,0520 ha na podstawie aktu własności ziemi numer (...)wydanego w dniu 28 września 1972 r. przez wydział (...) w P.

Dla przedmiotowej nieruchomości w VI Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. nie ma założonej księgi wieczystej ani zbioru dokumentów.

Z kolei H. S. (2) z domu S., córka A. i W., zmarła w dniu (...)r. w P., ostatnio stale zamieszkiwała w N.. Spadek po niej na podstawie ustawy nabyli córka J. S. (1) oraz syn J. S. (2), po 1/2 części każde z nich wraz z gospodarstwem rolnym wchodzącym w skład spadku.

H. S. (1) była właścicielką nieruchomości położonej w N., gminie R., składającej się z działek oznaczonych w ewidencji gruntów numerami (...) i (...) o łącznej powierzchni 0,0811ha. Dla przedmiotowej nieruchomości w VI Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. założona jest księga wieczysta Kw nr (...).

J. S. (2), syn A. i H., zmarł w dniu (...)r. w P., ostatnio stale zamieszkałym w N.. Spadek po nim na podstawie ustawy nabyli uczestniczki postępowania G. P. (1) i S. S. po 1/2 części każda z nich.

Aktualnie współwłaścicielami nieruchomości będącej przedmiotem postępowania jest spadkodawczyni J. S. (1) w 1/2 części oraz uczestniczki postępowania G. P. (1) i S. S. po 1/4 części każda z nich.

Sąd Rejonowy zważył, iż podstawą prawną złożonego wniosku jest art. 1035 k.c. i następne które określają zasady dokonania działu spadku, albowiem w przedmiotowej sprawie w ocenie Sądu mamy do czynienia z tego rodzaju sprawą. Przedmiotowa nieruchomość (za wyjątkiem działek oznaczonych numerami (...)) stanowiła własność spadkodawczyni W. S. (1). Z kolei dwie wyżej wskazane działki, oznaczone numerami (...) oraz (...), stanowiły własność H. S. (1).

W toku postępowania strony precyzyjnie określili czego domagają się w sprawie. Zgodnie oświadczyły, iż wnoszą o objęcie przedmiotowym postępowaniem jedynie nieruchomości zgłoszonych do podziału, które pozostały po zmarłych W. S. (1) i H. S. (1), zgodnie rezygnując z objęciem postępowaniem zgłaszanych do podziału nieruchomości należących do wyżej wymienionych. Ponadto strony zgodnie oświadczyły, iż wnoszą o fizyczny podział nieruchomości pomiędzy wnioskodawczynią oraz uczestniczki postępowania, adekwatnie do ich udziałów spadkowych jednakże bez wyceniania nieruchomości oraz bez zasądzania dopłat i spłat pieniężnych pomiędzy nimi, celem wyrównania ewentualnej różnicy w udziałach spadkowych.

W tej sytuacji jedyną sporną okolicznością było ustalenie sposobu dokonania działu spadku po spadkodawczyniach W. S. (1) i H. S. (1), obejmującego nieruchomość położoną w miejscowościach N. oraz W. N..

Dokonując podziału działek pomiędzy strony (przy czym na rzecz uczestniczek postępowania na współwłasność, tak jak o to wnosiły) Sąd wziął pod uwagę jaki jest charakter przedmiotowych gruntów – grunty orne, łąki, grunty leśne. Ponadto kryterium mającym wpływ na przyznanie poszczególnych działek określonym stronom była ich powierzchnia a także okoliczność, że wnioskodawczyni J. S. (1) jest już właścicielką gruntów położonych w N., co w pełni uzasadnia przyznanie im działek o numerach (...) (będą one stanowiły całość gospodarczą z sąsiednim gruntami, tak jak zasadnie wskazała na to pełnomocnik uczestników postępowania w piśmie k. 65). Pozostałe działki podzielone zostały pomiędzy strony w oparciu o wyżej wskazane kryteria.

W ocenie Sądu taki podział powoduje powstanie dwóch samodzielnych gospodarstw rolnych, mogących być wykorzystywanych przez obie strony do prowadzenia produkcji rolnej.

W tej sytuacji mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd orzekł jak w punkcie pierwszym postanowienia, przyznając wnioskodawczyni J. S. (3) z domu S., córce A. i H. na wyłączną własność działki oznaczone w ewidencji gruntów numerami (...), (...), (...), (...), (...),(...) oraz (...), zaś uczestniczkom postępowania G. P. (2) z domu S., córce J. i M. oraz S. S., córce J. i M. przyznając na współwłasność po 1/2 (jednej drugiej) części działki oznaczone w ewidencji gruntów numerami (...), (...), (...), (...), (...), (...). (...),(...), (...), (...), (...), (...) oraz (...).

O kosztach postępowania w przedmiotowej sprawie Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. (punkt drugi postanowienia).

Powyższe orzeczenie zaskarżyły wnioskodawczynie oraz uczestniczki postępowania.

Apelacja wnioskodawczynie zaskarżyła orzeczenie w pkt 1. lit. b), tj. w części przyznającej na współwłasność uczestniczkom działkę nr (...), zarzucając mu:

1. brak wszechstronnego wyjaśnienie wszystkich okoliczności sprawy
2. naruszenie art. 233 § 1 kpc poprzez niewłaściwą ocenę materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie poprzez przyznanie na współwłasność w części po $\frac{1}{2}$ uczestniczek nieruchomości oznaczonej nr działki (...) zamiast przyznania tej działki dodatkowo wnioskodawczynie co spowodowało naruszenie proporcji posiadanych udziałów stron w podlegającym podziałowi spadku.
3. naruszenie art.682 kpc oraz 688 kpc w związku z art.623 kpc poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyznanie uczestniczkom działki (...) z naruszeniem udziałów we współwłasności w sytuacji gdy działka ta powinna ona być przyznana wnioskodawczynie.
4. zastosowanie niewłaściwej metody działu spadku poprzez podział rzeczy skutkujący ustaleniem nierównych udziałów w podlegającym podziałowi spadku mimo posiadanych udziałów w równej wysokości.

Apelująca wnosila o:

1. zmianę zaskarżonego postanowienia i dokonanie działu spadku po w ten sposób, iż przyznać dodatkowo na wyłączną własność wnioskodawczynie nieruchomości oznaczona nr działki (...)
2. ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez sąd I-szej instancji.

Apelacja uczestniczek skarży orzeczenie w całości, zarzucając mu:

I. naruszenie przepisów prawa procesowego:

1. art. 233§1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, jednostronnej i niepełnej oceny przez Sąd I instancji zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i w konsekwencji przyznanie wnioskodawczynie nieruchomości o wartości przekraczającej wartość jej udziału w majątku spadkowym.
2. art 619 § 1 i 2 k p c poprzez pominięcie dowodu z opinii biegłego oraz dokonanie podziału w naturze z pominięciem wartości poszczególnych działek wchodzących w skład gospodarstwa rolnego.

II. przepisów prawa materialnego tj. art 1035 k.c. w związku z art. 212§1 k.c. poprzez pominięcie wartości poszczególnych nieruchomości wchodzących w skład majątku spadkowego i w konsekwencji przyznanie wnioskodawczynie nieruchomości, których wartość przekracza wartość jej udziału w majątku spadkowym.

Mając na uwadze powyższe apelujące wnosily o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W toku postępowania przed Sądem II instancji pełnomocnik wnioskodawczynie cofnął swoją apelację i wnosil o oddalenie apelacji uczestniczek.

Pełnomocnik uczestniczek popierał apelację i wnosił o dopuszczenie dowodu z opinii d/s szacunku nieruchomości na okoliczność wartości przedmiotu działu i wartości poszczególnych nieruchomości przyznanych na własność stronom zaskarżonym postanowieniem.

Sąd Okręgowy uwzględniając powyższy wniosek przeprowadził dowód z opinii biegłego ds. szacunku nieruchomości, który wartość całego przedmiotu działu oszacował łącznie na kwotę 176.000 zł, określając także w opinii wartość poszczególnych nieruchomości.

Wobec wniosków wypływających z powyższej opinii biegłego, strony wraz z ich pełnomocnikami na ostatniej rozprawie apelacyjnej doszły do porozumienia i wnosiły ostatecznie o dokonanie przedmiotowego działu spadków na ich zgodny wniosek w ten sposób aby zmienić zaskarżone postanowienie i przyznać na wyłączną własność wnioskodawczyni działkę nr (...) przyznać na współwłasność uczestniczkom z zasądzeniem od wnioskodawczyni dopłat na rzecz uczestniczek postępowania wyliczonych w oparciu o opinię biegłego, których płatność rozłożona będzie na raty w okresie czasu wynoszącym 10 miesięcy.

W powyższym więc tylko zakresie uczestniczki popierały swoją apelację, która w tym zakresie została uznana przez wnioskodawczynię, a w pozostałym zakresie cofnęły apelację, co doprowadziło ostatecznie do zgodnego wniosku o dział spadków.

Pełnomocnik uczestniczek wnosił o obciążenie stron wydatkami na biegłego stosownie do ich udziałów w przedmiocie działu, a pełnomocnik wnioskodawczyni wnosił o nieobciążanie wnioskodawczyni tymi kosztami.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Przepis art. 687 k.p.c. oraz 688 k.p.c. preferują dział spadku na zgodny wniosek, przy czym nakładają na sąd powinność nakłaniania zainteresowanych do zgodnego przeprowadzenia działu, a gdy spadkobiercy złożą zgodny wniosek w tym zakresie, nakazują Sądowi wydanie postanowienia odpowiadającego treści zgodnego wniosku, jeśli nie zachodzą ku temu przeszkody prawem przewidziane, nie sprzeciwiają się temu zasady współżycia społecznego ani też nie zostają naruszone w sposób rażący interesy osób uprawnionych.

W toku rozprawy odwoławczej doszło ostatecznie do zgodnego wniosku o dział spadków, który jako nie naruszający wyżej wskazanych warunków podlegał akceptacji Sądu II instancji.

Dlatego też, należało na podstawie art. 386 §1 k.p.c. zmienić zaskarżone postanowienie w sposób odpowiadający ostatecznemu zgodnemu wnioskowi apelujących o dział spadków, co spowodowało zmianę zaskarżonego orzeczenia przez przyznanie na współwłasność uczestniczkom postępowania działki nr (...) i zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz uczestniczek dopłaty w kwotach po 14.075 zł. na rzecz każdej z nich.

Powyższe dopłaty wynikają z następującego wyliczenia opartego na niekwestionowanej ostatecznie opinii biegłego: wartość całego majątku wynosi 176.000 zł, a zatem udział 1/2 we współwłasności odpowiada kwocie 88.250 zł, co oznacza, że skoro wnioskodawczyni której udział wynosi połowę otrzymała nieruchomości o łącznej wartości 116.400 zł a uczestniczki otrzymały nieruchomości o wartości 60.100 zł to winna ona dopłacić na ich rzecz do wartości ich udziałów (łącznie 1/2) kwotę łącznie 28.150 zł (tj. 88.250 zł – 60.100 zł), a więc po 14.075 zł na rzecz każdej z nich.

Stosownie też do zgodnych ustaleń stron płatność zasądzonych dopłat rozłożono na trzy raty opisane w postanowieniu, które zamykają się w okresie 10 – miesięcznym.

W pozostałej części (w zakresie cofniętej apelacji przez wnioskodawczynię oraz w zakresie cofniętej apelacji przez uczestniczki w pozostałej jej części) postępowanie apelacyjne podlegało umorzeniu na podstawie art. 391 § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego między zainteresowanymi orzeczono na zasadzie art. 520 § 1 kpc, z tym, że wydatkami związanymi z kosztami opinii biegłego, które wyniosły łącznie 4.965.75 zł, obciążono strony stosownie do wysokości ich udziałów w przedmiocie działów, mając przy tym na uwadze, że przeprowadzony na wniosek

uczestniczek dowód okazał się w sprawie nie tylko przydatny ale i niezbędny i w interesie wszystkich uczestników postępowania.

W świetle złożonego już poza rozprawą oświadczenia o stanie majątkowym wnioskodawczyni Sąd nie znalazł podstaw do uwzględnienia jej prośby o nieobciążanie jej wydatkami, które w jej części przejąć musiałby Skarb Państwa przy braku ku temu jakichkolwiek przesłanek, jeśli zważy się na majątkowy charakter sprawy i wykazaną sytuację materialną i majątkową J. S. (1).

Dlatego też, mając na uwadze wszystkie powyższe rozważania oraz powołane w nich przepisy orzeczono jak w postanowieniu

SSA w SO Grzegorz Ślęzak

SSA w SO Stanisław Łęgosz SSO Ewa Tomczyk